

Remzî (2021). *Medh-i Lâlezâr-ı Bâğ-ı Kadîm* (haz. Doç. Dr. Neslihan Koç Keskin, Dr. Öğr. Üyesi Özlem Batğı Akman). Ankara: TDV Yayınları. 589 sayfa. ISBN: 978-605-2249-58-1

Fırat Taş | ORCID ID: 0000-0002-9300-8612 | irmibir@gmail.com

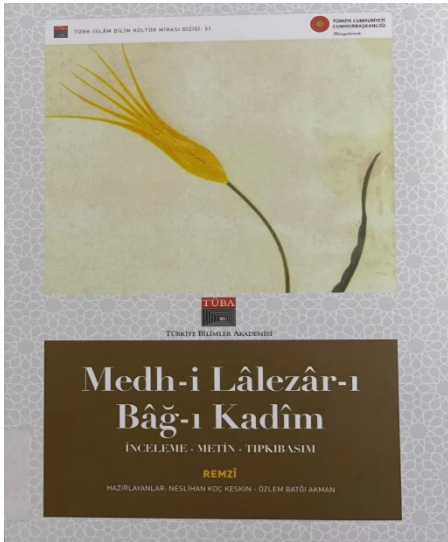
Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Siirt, Türkiye

Abdulsamet Yılmaz | ORCID ID: 0009-0002-0674-9816 | samet2107@hotmail.com

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Van, Türkiye

ROR ID: ror.org/0396cd675

Osmanlı kültür yaşantısında önemli bir yere sahip olan lale, bu özelliğiyle birçok esere konu olmuş ve çoğu eserde kenar süsü de olsa kendisine yer edinebilmiştir. Lalenin, süsleme sanatında yerini almadan önce Osmanlı kültüründeki serüveninin anlatıldığı eserlerden biri Remzî tarafından yazılan *Medh-i Lâlezâr-ı Bâğ-ı Kadîm*'dir.

Beş yıllık bir çalışmanın ürünü olan *Medh-i Lâlezâr-ı Bâğ-ı Kadîm*, Prof. Dr. Hayati Develi'nin editörlüğünde Neslihan Koç Keskin ve Özlem Batğı Akman tarafından hazırlanmıştır. Giriş ve beş bölümden oluşan bu çalışma, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından Türk-İslâm Bilim Kültür Miras Projesi kapsamında desteklenmiş, 2021 yılında TDV Yayınları'ndan çıkmıştır.

Giriş(s.21-32)'te Osmanlı Devleti'nde lalenin ve lale yetiştiriciliğinin tarihiyle ilgili genel bilgiler aktarılmıştır. Laleler hakkında yazılmış belli başlı şükûfenâmelere değinilmiş, bunlar hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir. Bilinen en eski tarihli ve resimli şükûfenâmenin "Lâle Babası" adıyla nam salan Ali Çelebi'ye ait olduğu ve 1677 yılında tamamlandığı belirtilmiştir. Eserde ayrıca başta

zerrînkadeh olmak üzere lale, sümbül ve gül türlerinden yirmi dokuz çiçeğin özellikleri, çeşitli çiçek yetiştiriciliği terimleri gibi çiçek yetiştiriciliği hakkında yazılan beyit ve manzumelere yer verildiği aktarılmıştır. Osmanlı şükûfenâmelerinden bahsedilen **Giriş** bölümünde, Osmanlı lale kültürünün bütünüyle gözler önüne serilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.

Hakkında Genel Bilgiler Verilen Şükûfenâmeler

Fennî'nin Tuhfetü'l- İhvân'ı: Asıl adı Mehmet olan Fennî Efendi tarafından 17. yüzyılda kaleme alınan bu eserin en önemli özelliğinin Girit lalesi ile ilgili bilgiler içermesi olduğuna yer verilmiştir.

Lâlezârî Mehmet'in Mîzânü'l- Ezhâr'ı: Dönemin padişahı III. Ahmed'e sunulan Mîzânü'l- Ezhâr'da, lalede bulunması gereken yirmi özelliğin ayrıntılarıyla anlatıldığına değinilmiştir.

Mehmed Aşkî'nin Risâle-i Takvîm-i Lâle'si ve Takvîmü'l-Kibâr Min Mi'yâri'l-Ezhâr'ı: Mehmed Aşkî'nin, III. Selim'e sunulan ilk eseri, İstanbul'da yetiştirilen üç yüz yedi lale çeşidi ve bunların yetiştiricileri hakkında bilgiler içermektedir. Takvîmü'l-Kibâr Min Mi'yâri'l-Ezhâr'da ise beş yüz doksan dört tanesi Mehmed Aşkî'ye ait olmak üzere yetiştirilen bin yedi yüz yirmi iki lale adına ve bunların özelliklerine yer verildiği vurgulanmıştır.

Ahmet Kâmil Belgradî'nin Risâle-i Esâmî-i Lâle'si: Eserde önemli lale adlarına yer verildiğine değinilmiştir.

Ferahengîz: Yazarı bilinmeyen bir lale şükûfenâmesi olduğuna, eserde bin beş yüz seksen altı çiçek adının kayıtlı olduğuna, bazı çiçeklerin yetiştirici adlarıyla birlikte kaydedildiğine değinilmiştir.

Birinci Bölüm (s.33-36)'de *Medh-i Lâlezâr-ı Bağ-ı Kadîm* ve yazarı Remzî hakkında bilgiler verilmiştir. Eserin iki ana bölüm şeklinde planlandığına ve yazara ait bilinen tek eser olduğuna değinilmiştir.

İkinci Bölüm (s.37-55)'de lale yetiştirme sanatıyla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir. *Gonce-i Lâlezâr-ı Bağ-ı Kadîm* adının verildiği bu bölümde lale ile ilgili mefhumlar, adlandırmalar, terimler tek tek açıklanmıştır. Lalenin on iki vasfının, renginden yapraklarının şekline kadar birçok unsurun detaylıca incelendiği bu kısım, okuyucuya laleye dair önemli bilgiler sunmaktadır. Remzî'nin lale yetiştirme sanatını ayrıntılı anlattığı *Gonce-i Lâlezâr-ı Bağ-ı Kadîm*; yazarın başlıkları ve

edebî üslubu da korunarak günümüz Türkçesiyle ayrıntılı olarak özetlenmiş, tekrardan kaçınmak için yer yer bazı cümleler kısaltılmış ve birleştirilmiştir.

Üçüncü Bölüm (s.57-138) *Medh-i Lâlezâr-ı Bağ-ı Kadîm'e Göre İstanbul Lâleleri* adını taşımaktadır. İstanbul'da yetiştirilen laleler ve yetiştiricilerinin kaydedildiği *Defter-i Lâlezâr-ı İstanbul* başlığında, bin yüz otuz sekiz lale adının kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümde lalelerin yetiştiricileri, tarihleri ve fiyatları tablo şeklinde gösterilmiştir. Tablo I'de bin yüz otuz sekiz lale; adları, yetiştiricileri, tarihleri ve fiyatları bakımından alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Tablo II'de diğer şükûfenâmeler fiyatlarına göre karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada lale ve yetiştirici adları tablo hâlinde birlikte verilmiştir. Tablo III'te lalelerin zuhûr, şuyû, tesmiye ve tahrir tarihleri gösterilmiştir. Birçok lalenin tavsifinin yapıldığı belirtilen *Lâle Tavsifleri* alt başlığında lale yetiştiriciliği terimlerine, laleler hakkında yazılmış mısra, matla ve kıt'alara yer verilmiştir. Yine bu bölümde lalenin renkleri tablo (Tablo IV) hâlinde okurun dikkatine sunulmuştur.

Dördüncü Bölüm (s. 139-216) *Medh-i Lâlezâr-ı Bağ-ı Kadîm'de Adı Geçen Lâle Yetiştiricileri* adını taşımaktadır. Lale yetiştiricilerinin ve yetiştirdikleri lalerin adları, lale sayıları ile birlikte alfabetik olarak tablolar hâlinde verilmiştir. Tablo I'de yüz yetmiş üç yetiştirici bilgisinin paylaşıldığı çalışmanın bu kısmında, lale yetiştiricilerinin meslekleri ve birbirleriyle ilişkileri, memleketleri gibi diğer tanıtıcı bilgiler de yer almaktadır. Bölümün sonunda araştırmacıların değerlendirmesi bulunmaktadır.

Beşinci Bölüm (s.217-430) *Medh-i Lâlezâr-ı Bağ-ı Kadîm'in Çeviri Yazı ve Tıpkibasımli Metinleri* adını taşımaktadır. Metnin oluşturulmasında izlenen yol, maddelerle açıklanmıştır. Dipnotlar ve açıklamalarla birlikte verilen metin, çalışmanın en hacimli kısmını oluşturmaktadır. Bu kısımda, tanıtımı yapılan lale resimleri de bulunmaktadır. Metin çalışmasının sonunda *Dizin'e* yer verilmiştir. *Dizin'den* sonra *Tıpkibasım* (s.459-589) gelmektedir. Buradaki açıklamalar lale şeklindeki bir görselle verilmiştir.

Kitaba Dair

Medh-i Lâlezâr-ı Bâğ-ı Kadîm, akademik bir hassasiyetle yapılmış olsa bile herkese hitap etme anlayışından uzak değildir. Yazarlar, esere

halel getirecek bütün ayrıntıları düşünerek işe başlamışlardır. Çalışmanın sonunda verilen lale görselleri ve bu görsellere dair açıklamalar, Osmanlı kültüründe bitki yetiştiriciliğinin geldiği noktayı göstermesi açısından önemli ipuçlarını da vermektedir. Divan edebiyatına da konu olan lalenin Osmanlı'daki serüveninin aktarıldığı eser, alanyazında önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Kaynakça

Batğı Akman, Ö. ve Koç Keskin, N. (2021). *Medh-i Lâlezâr-ı Bâğ-ı Kadîm*. Ankara: TDV Yayınları.

Atf Bilgisi

Taş, Fırat - Yılmaz, Abdulsamet. (2024). *Medh-i Lâlezâr-ı Bâğ-ı Kadîm*. *Uluslararası Filoloji Bengü* 4/1, 72-75.

<https://doi.org/10.62605/ufb.1444524>